

**Cauza C-582/23 [Wiszkier]<sup>i</sup>****Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

20 septembrie 2023

**Instanța de trimitere:**

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Polonia)

**Data deciziei de trimitere:**

2 august 2023

**Reclamant:**

R. S.

**Alți participanți la procedură:**

C. spółka akcyjna cu sediul în W.

Administratorul judiciar al M. S. și R. S.

Administratorul judiciar al G. spółka akcyjna cu sediul în W., în lichidare

J. J.

M. G.

**Obiectul procedurii principale**

Stabilirea planului de rambursare a creanțelor creditorilor în cadrul unei proceduri de insolvență a unei persoane fizice.

<sup>i</sup> Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

## **Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară**

Posibilitatea de a invoca existența unor clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii în cadrul unor proceduri de insolvență; Directiva 93/13; articolul 267 TFUE.

## **Întrebările preliminare**

1. Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care prevede că instanța de insolvență este ținută de tabelul de creanțe aprobat de judecătorul-sindic în cadrul unei proceduri de insolvență, ceea ce împiedică examinarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale de către instanța de insolvență care pronunță decizia de încheiere a procedurii?

2. Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care nu permite dispunerea de măsuri provizorii în cadrul unei proceduri de insolvență și care, prin urmare, poate descuraja consumatorii să se prevaleze de protecția pe care le-o conferă Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii?

## **Dispoziții de drept al Uniunii invocate**

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii: articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1).

## **Dispoziții naționale invocate**

1. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Legea din 28 februarie 2003 privind insolvența) (Dz. U. din 2019, poziția 498, cu modificările ulterioare).

2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – kodeks postępowania cywilnego (Legea din 17 noiembrie 1964 – Codul de procedură civilă) (Dz. U. din 2021, poziția 1805, cu modificările ulterioare): articolele 730 și 730<sup>1</sup> (proceduri asigurătorii).

3. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – kodeks pracy ( Legea din 26 iunie 1974 – Codul muncii) (Dz. U. din 2022 , poziția 1510, cu modificările ulterioare):

Articolul 87 alineatul 3. Reținerile pot fi efectuate în următoarele limite:

1) în cazul executării pensiei de întreținere – până la trei cincimi din venitul lunar;

2) în cazul executării altor datorii sau al reținerii de avansuri pecuniare – până la jumătate din venitul lunar.

### **Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale**

Prin decizia din 15 octombrie 2019, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Tribunalul Districtual Łódź-Centru din Łódź, Polonia) a declarat insolvența lui R. S., în calitate de persoană fizică ce nu desfășoară activități comerciale.

Masa credală includea, printre altele, o cotă de  $\frac{1}{2}$  din dreptul de proprietate asupra unui imobil. Această cotă a fost vândută pentru suma de 350 000 zloți polonezi (PLN). Asupra imobilului s-a constituit o ipotecă pentru a garanta rambursarea unui împrumut plus dobânda și alte costuri și creanțe în cuantum de 832 696,77 PLN în favoarea creditorului G., care este o societate pe acțiuni. Creditorul G. a primit 360 671,91 PLN în cadrul prezentei proceduri de insolvență, ca urmare a executării planurilor de distribuire a fondurilor.

În cadrul procedurii de insolvență a lui R. S. a fost întocmit tabelul de creanțe, care a fost aprobat de judecătorul-sindic prin sentința din 26 aprilie 2021. Tabelul includea cereri cu o valoare totală de 1 247 127[,]93 PLN, creditorul G. declarând o creanță de 975 362 PLN. Persoana în insolvență a acceptat toate cererile. Nici persoana în insolvență și nici creditorul nu au formulat opoziții cu privire la tabelul de creanțe.

Creanța lui G. s-a născut în legătură cu achiziționarea unui imobil. La 30 martie 2007, persoana în insolvență R. S. împreună cu soția sa M. S. și cu L. K. și A. K. au încheiat cu creditorul un contract de credit ipotecar indexat în franci elvețieni (CHF) în valoare de 489 821,63 PLN pentru o perioadă de 360 de luni. În urma indexării creditului, împrumutații s-au angajat să ramburseze creditorului suma de 211 952,23 CHF.

În opinia instanței, contractul în cauză conține clauze contractuale abuzive care pot atrage nulitatea sa. Aceasta ar însemna că datoria față de creditor nu depășește suma de 489 821,63 PLN și, deoarece sunt în curs și procedurile de insolvență față de L. K. și A. K., iar creditorul a primit suma din vânzarea cotei de  $\frac{1}{2}$  din imobil în cadrul altor proceduri de insolvență, obligația s-ar ridica la 0 PLN, aspect care necesită constatări de fapt suplimentare.

Instanța la care este pendinte cauza trebuie să stabilească, pe baza tabelului de creanțe întocmit în cadrul procedurii de insolvență, un plan de rambursare a creanțelor pentru debitorul R. S., în funcție de capacitatea de obținere de venituri a acestuia și de cuantumul creanțelor neachitate. R. S. solicită ștergerea datoriilor fără stabilirea unui plan de rambursare sau, cu titlu subsidiar, stabilirea unui plan de rambursare pentru o perioadă de 6 luni în cuantum de 500 PLN [pe lună]. Creditorul G. solicită să se stabilească un plan de rambursare în cuantum minim de 2 000 PLN pe lună pentru o perioadă de 36 de luni. Ceilalți creditori nu au

comunicat o poziție. Administratorul judiciar solicită stabilirea unui plan de rambursare de 2 500 PLN pe lună timp de 36 de luni.

Debitorul R. S. este în continuare angajat. El încasează venituri de aproximativ 3 500 PLN în contul său bancar, în timp ce cealaltă parte a veniturilor sale, de aproximativ 3 500 PLN, intră în masa credală pentru plata creanțelor, inclusiv către G.

La 20 iulie 2023, a fost declarat falimentul societății G., iar procedura continuă cu administratorul judiciar.

### **Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare**

- 1 Procedurile de insolvență împotriva consumatorilor urmăresc în esență două obiective – permit satisfacerea creditorilor persoanei în insolvență și ștergerea datoriilor acesteia. Procedurile sunt conduse de judecătorul-sindic – autoritate judiciară care desfășoară toate acțiunile, cu excepția celor rezervate competenței instanței de insolvență. În cursul procedurii de insolvență a unui consumator, se lichidează patrimoniul persoanei în insolvență, se întocmește tabelul de creanțe, se distribuie fondurile între creditori, iar procedura se încheie cu stabilirea unui plan de rambursare a creanțelor pentru o perioadă de până la 36 de luni.
- 2 Tabelul de creanțe indică creditorii care participă la procedură și quantumul creanțelor acestora. În principiu, tabelul nu este supus unui control pe fond efectuat de judecătorul-sindic. Creanțele sunt înscrise în tabel de administratorul judiciar, iar persoana în insolvență are dreptul de a face o declarație privind acceptarea sau nu a creanței. După depunerea tabelului, judecătorul-sindic îl publică, iar persoana în insolvență și creditorii au dreptul să formuleze opoziții împotriva acestuia. Opoziția poate fi formulată doar în termen de două săptămâni de la data publicării. După expirarea acestui termen, participanții la procedură nu mai au posibilitatea de a formula opoziții. Dacă nu au fost formulate opoziții, judecătorul-sindic aprobă tabelul, care este obligatoriu pe durata procedurii, atât timp cât nu a fost modificat în mod corespunzător.
- 3 Nu se contestă faptul că nici administratorul judiciar, nici judecătorul-sindic nu au examinat contractul încheiat cu creditorul G. sub aspectul clauzelor contractuale abuzive. Nici administratorul judiciar nu a operat modificări din oficiu în tabel.
- 4 Persoana în insolvență a depus o declarație de recunoaștere a creanței în integralitate, ceea ce poate sugera că nu a cerut protecție în legătură cu utilizarea de către profesionist a unor clauze contractuale abuzive. Cu toate acestea, într-un înscris adresat instanței după închiderea ședinței, avocatul persoanei în insolvență a indicat posibilitatea nulității contractului cu G., ca urmare a utilizării unor clauze contractuale abuzive, și posibilitatea reducerii plăților cu acest titlu.
- 5 Din dosarul procedurii de insolvență nu reiese că persoana în insolvență ar fi fost informată cu privire la posibilitatea ca clauzele contractului cu G. să fie abuzive și

nici că ar fi declarat în cunoștință de cauză că nu se va prevala de protecția de care beneficiază în temeiul Directivei 93/13. De asemenea, până la 3 noiembrie 2022, nu a beneficiat de reprezentare de către un avocat în cadrul procedurii.

- 6 Dispozițiile de drept național aplicabile nu permit instanței de insolvență, atunci când stabilește planul de rambursare a creditorilor, să examineze ea însăși clauzele contractuale din perspectiva caracterului abuziv al acestora. Dacă are îndoieli cu privire la caracterul abuziv al clauzelor contractuale, instanța de insolvență poate suspenda examinarea cauzei și poate trimite cauza judecătorului-sindic în vederea examinării unei modificări din oficiu a tabelului de creanțe. Aceasta conduce la o întârziere nejustificată a judecării cauzei, deoarece instanța, în cadrul ședinței programate pentru stabilirea planului de rambursare, dispune de obicei deja de toate informațiile necesare pentru a aprecia caracterul abuziv al prevederilor contractuale. În plus, au fost deja efectuate toate acțiunile referitoare la lichidarea patrimoniului, la distribuirea fondurilor și la tabelul de creanțe. Modificarea tabelului este o procedură formală, deoarece necesită redactarea unei motivări din oficiu, notificarea acesteia către participanții la procedură și publicarea sa. De asemenea, judecătorul-sindic nu este ținut de poziția instanței de insolvență și poate constata că nu există motive pentru modificarea din oficiu a tabelului.
- 7 Luând în considerare caracterul abuziv al clauzelor contractuale, instanța de insolvență care se pronunță asupra planului de rambursare pentru persoana în insolvență ar putea stabili un plan de rambursare în quantum mai mic sau să nu îl stabilească deloc dacă se dovedește că fondurile acumulate sunt suficiente pentru a satisface toate creanțele. Pentru aceasta, va fi nevoie de constatări de fapt suplimentare, care depind de aspectul dacă instanța de trimitere are posibilitatea legală să acorde protecție juridică persoanei în insolvență.
- 8 În cursul procedurii de insolvență, persoana în insolvență nu a fost în măsură să introducă ea însăși o acțiune pentru a-și proteja drepturile conferite în temeiul Directivei 93/13 – întrucât activele sale au fost și continuă să fie administrate de administratorul judiciar.
- 9 Persoana în insolvență a avut posibilitatea de a formula opoziție la tabelul de creanțe. Totuși, formularea unei opoziții implică obligația de a plăti o taxă proporțională din fondurile proprii ale persoanei în insolvență (50 % din veniturile sale sunt percepute de administratorul judiciar ca aport la masa credală). O opoziție este, de asemenea, un înscris formal care trebuie să includă deja în conținutul său toate acuzațiile și dovezile. La data la care a fost întocmit tabelul în cadrul procedurii, este posibil ca persoana în insolvență să nu fi fost conștientă de faptul că existau clauze abuzive în contractul cu G.
- 10 După cum a subliniat Curtea în Hotărârea din 5 martie 1996 în cauzele C-46/93 și C-48/93, Brasserie du Pêcheur și Factortame, atunci când conferă drepturi particularilor, dreptul Uniunii trebuie, de asemenea, să asigure mijloacele pentru exercitarea efectivă a acestora. În principiu, dreptul Uniunii nu reglementează aspectele procedurale legate de recuperarea creanțelor întemeiate pe dreptul

Uniunii, lăsând reglementarea acestei chestiuni la latitudinea statelor membre (principiul autonomiei procedurale), limitele acestei libertăți fiind stabilite de principiile echivalenței și efectivității.

- 11 La examinarea cauzei privind stabilirea planului de rambursare, instanța a ajuns la concluzia că dispozițiile naționale aplicabile pot face excesiv de dificilă, dacă nu chiar imposibilă, exercitarea de către un consumator aflat în insolvență a protecției drepturilor sale în temeiul Directivei 93/13. Mai mult, legislația în materie de insolvență nu permite instanței care judecă cauza privind stabilirea planului de rambursare să analizeze contractul din perspectiva clauzelor abuzive.
- 12 Curtea a subliniat în repetate rânduri că examinarea din oficiu a caracterului abuziv al clauzelor contractuale este o obligație care revine autorităților judiciare naționale și că un volum de lucru excesiv sau alte dificultăți practice nu pot justifica sustragerea de la această obligație (de exemplu Ordonanța din 26 noiembrie 2020, C-807/19, DSK Bank EAD).
- 13 Cu toate acestea, în cadrul procedurilor de insolvență, este dificil de stabilit care dintre organele procedurii este responsabil cu o asemenea examinare, astfel încât, în practică, aceasta nu se efectuează. Judecătorul-sindic examinează cererile de admitere a creanțelor doar formal și le transmite administratorului judiciar – care le examinează pe fond și întocmește tabelul de creanțe. Judecătorul-sindic nu are posibilitatea legală de a modifica tabelul înainte ca acesta să fie aprobat, cu excepția cazului în care o persoană abilitată în acest sens formulează opoziție. În speță, nu a existat nicio opoziție, astfel încât judecătorul-sindic a aprobat tabelul de creanțe.
- 14 În cursul procedurii în fața judecătorului-sindic, persoana în insolvență nu a invocat caracterul abuziv al clauzelor contractului încheiat cu creditorul G. Prin urmare, judecătorul-sindic nu avea obligația de a verifica, în temeiul dreptului național, creanța înscrisă. Această excepție a fost formulată de avocatul persoanei în insolvență doar în fața instanței de trimitere, chemată să se pronunțe cu privire la stabilirea planului de rambursare a creditorilor sau la ștergerea datoriilor persoanei în insolvență, decizie care ar încheia procedura de insolvență.
- 15 De asemenea, trebuie precizat că, așa cum rezultă din declarațiile persoanei în insolvență, după reținerile efectuate pentru masa credală, din veniturile acestuia rămâne suma de 3 500 PLN, care nu este suficientă pentru satisfacerea nevoilor proprii și ale familiei sale. Reglementările aplicabile în cadrul procedurii de insolvență în speță nu permit nicio intervenție în ceea ce privește cuantumul acestor rețineri nici din partea instanței, nici din partea judecătorului-sindic.
- 16 Desigur, fondurile colectate în cadrul procedurii de insolvență sunt utilizate pentru a-i satisface pe toți creditorii, nu doar pe G.; cu toate acestea, având în vedere nivelul încasărilor pentru masa credală și alte datorii, este posibil ca în viitorul apropiat fondurile colectate la masa credală să se dovedească a fi suficiente pentru a-i satisface (cu excepția creanței contestate). În conformitate cu legislația

națională, veniturile persoanei în insolvență continuă să fie colectate la masa credală și doar la sfârșitul procedurii de insolvență eventualul excedent îi va fi restituit.

- 17 Curtea a statuat deja în Hotărârea din 15 iunie 2023 în cauza C-287/22, Getin Noble Bank, că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun unei jurisprudențe naționale potrivit căreia instanța națională poate respinge o cerere privind acordarea de măsuri provizorii formulată de un consumator, având ca obiect suspendarea, în așteptarea unei hotărâri definitive referitoare la invalidarea contractului de împrumut încheiat de acest consumator pentru motivul că respectivul contract cuprinde clauze abuzive, a plății ratelor lunare datorate în temeiul contractului menționat, atunci când acordarea acestor măsuri provizorii este necesară pentru asigurarea deplinei eficacități a acestei hotărâri.
- 18 Or, în cadrul procedurilor de insolvență nu este prevăzută posibilitatea ca instanța să dispună măsuri provizorii – nici la cerere, nici din oficiu.
- 19 Persoana în insolvență are într-adevăr posibilitatea de a solicita ca o parte din veniturile sale să fie exclusă din masa credală, însă, pentru aceasta, este necesară convocarea adunării creditorilor și adoptarea unei decizii cu o majoritate de două treimi din voturile creditorilor, așadar, fără acordul lui G., persoana în insolvență nu are nicio posibilitate de a fi protejată, ceea ce face ca această măsură de protecție să fie complet ineficientă.
- 20 Curtea a subliniat, în Hotărârea din 19 iunie 1990, C-213/89, Factortame I, că dreptul Uniunii impune posibilitatea de a dispune măsuri provizorii efective pentru a proteja drepturile care decurg din dreptul Uniunii.
- 21 Desigur, dispunerea de măsuri provizorii în cadrul procedurilor de insolvență ar necesita ca instanța să pună în balanță nu doar interesele persoanei în insolvență, ci și pe cele ale celorlalți creditori participanți la procedură. În opinia instanței, natura procedurii de insolvență ca executare universală a bunurilor debitorului exclude, în principiu, recurgerea la măsuri provizorii având ca scop reducerea rambursărilor efectuate de persoana în insolvență.
- 22 Totuși, o astfel de dispoziție, care exclude posibilitatea aplicării de măsuri provizorii, poate descuraja o persoană în insolvență să solicite protecție în temeiul Directivei 93/13 sau o poate face chiar să declare că nu o solicită, ceea ce împiedică realizarea obiectivului directivei de a garanta că contractele încheiate cu consumatorii nu conțin clauze abuzive.